

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	4
CAPITOLUL I. FUNDAMENTELE TEORETICE ALE MACROECONOMIEI	
1.1. <i>Macroeconomia, parte a teoriei economice</i>	6
1.2. <i>Statul și macroeconomia. Probleme și politici macro-economice</i>	9
1.3. <i>Cererea agregată (globală) și oferta agregată (globală)</i>	13
1.4. <i>Rezultatele macroeconomice</i>	19
CAPITOLUL II. PIAȚA MONETARĂ	
2.1. <i>Băncile, instituțiile financiare și societățile de asigurări, agenți ai pieței monetare</i>	34
2.2. <i>Masa monetară și structurile ei</i>	41
2.3. <i>Piața monetară: conținut și trăsături</i>	45
2.4. <i>Cererea și oferta de monedă</i>	47
2.5. <i>Politica monetară și instrumentele acesteia; echilibrul pieței monetare</i>	58
CAPITOLUL III. PIAȚA CAPITALULUI	
3.1. <i>Acțiunile și obligațiunile - produse ale pieței de capital</i>	78
3.2. <i>Cererea și oferta de capital financiar</i>	81
3.3. <i>Instituțiile pieței capitalului. Bursa de valori și mecanismele ei</i>	82
3.4. <i>Dezvoltarea pieței de capital în România</i>	87
CAPITOLUL IV. PIAȚA MUNCII	
4.1. <i>Conținutul și trăsăturile pieței forței de muncă</i>	98
4.2. <i>Cererea și oferta de forță de muncă. Echilibrul pe piața muncii</i>	107
4.3. <i>Conținutul și trăsăturile pieței muncii în România</i>	113

CAPITOLUL V. PIAȚA VALUTARĂ

<i>5.1. Conținutul și caracteristicile pieței schimburilor valutare; cererea și oferta pe piața schimburilor valutare</i>	<i>127</i>
<i>5.2. Operațiunile pe piața schimburilor valutare; Convertibilitatea monedei și cursul valutar</i>	<i>130</i>
<i>5.3. Balanța de plăți externe</i>	<i>137</i>
<i>5.4. Conținutul și evoluția pieței schimburilor valutare în România</i>	<i>142</i>

CAPITOLUL VI. CREȘTEREA ECONOMICĂ ȘI DEZVOLTAREA ECONOMICĂ DURABILĂ

<i>6.1. Natura și conținutul conceptelor de creștere economică, dezvoltare economică și dezvoltare durabilă</i>	<i>151</i>
<i>6.2. Sursele, factorii și costurile creșterii economice</i>	<i>156</i>
<i>6.3. Teorii, tipuri și modele de creștere economică</i>	<i>161</i>
<i>6.4. Dezvoltare economică și dezvoltarea umană durabilă</i>	<i>167</i>

CAPITOLUL VII. VENITUL, CONSUMUL ȘI INVESTIȚIILE

<i>7.1. Venitul și formele lui</i>	<i>184</i>
<i>7.2. Venitul și consumul</i>	<i>188</i>
<i>7.3. Economiiile și investițiile</i>	<i>192</i>
<i>7.4. Multiplicatorul și acceleratorul</i>	<i>197</i>

CAPITOLUL VIII. ECHILIBRUL ȘI DEZECHILIBRUL ECONOMIC

<i>8.1. Conceptul de echilibru economic; teorii ale echilibrului economic</i>	<i>206</i>
<i>8.2. Modele ale echilibrului economic. Echilibrul economic general</i>	<i>211</i>
<i>8.3. Dezechilibrele economice</i>	<i>216</i>

CAPITOLUL IX. FLUCTUAȚIILE ACTIVITĂȚII ECONOMICE. CICLUL AFACERILOR	
<i>9.1. Ciclicitatea, trăsătură a evoluției activității economice</i>	<i>229</i>
<i>9.2. Diversitatea ciclurilor economice. Ciclurile lungi, decenale și scurte</i>	<i>231</i>
<i>9.3. Cauzele evoluției ciclice a activității din economiile contemporane</i>	<i>240</i>
<i>9.4. Politici anticriză</i>	<i>243</i>
 CAPITOLUL X. OCUPAREA ȘI ȘOMAJUL	
<i>10.1. Ocuparea și subocuparea resurselor de muncă</i>	<i>251</i>
<i>10.2. Ce este șomajul? Teorii cu privire la șomaj</i>	<i>255</i>
<i>10.3. Cauzele, formele și costurile șomajului</i>	<i>262</i>
<i>10.4. Măsuri și politici de diminuarea șomajului</i>	<i>269</i>
<i>10.5. Ocuparea și șomajul în România</i>	<i>274</i>
 CAPITOLUL XI. INFLAȚIA	
<i>11.1. Geneza și natura inflației</i>	<i>291</i>
<i>11.2. Cauzele, factorii și formele inflației</i>	<i>298</i>
<i>11.3. Măsurarea inflației</i>	<i>304</i>
<i>11.4. Efectele și costurile inflației</i>	<i>309</i>
<i>11.5. Politici antiinflaționiste</i>	<i>314</i>
<i>11.6. Natura, conținutul și formele inflației în România</i>	<i>316</i>
 BIBLIOGRAFIE	 330

GHEORGHE PÎRVU

MACROECONOMIE

Ediția a III-a

**Editura UNIVERSITARIA
Craiova**

CUVÂNT ÎNAINTE

Prezentul manual se adresează studenților de la Facultatea de Științe Economice, învățământ de zi și la distanță (ID), precum și studenților de la facultățile tehnice, specializarea Inginerie economică, pe care îi orientează pe drumul cunoașterii riguroase a fenomenelor și proceselor economice la nivel macroeconomic.

Componentă fundamentală a ECONOMIEI ca știință, MACROECONOMIA are funcția instructiv-educativă de a-i ajuta pe studenți, viitori economiști, să-și formeze o gândire corectă cu privire la modul de funcționare a economiei în ansamblul său, în condițiile procesului complex de modernizare și integrare europeană.

Manualul dorește să țină seama de marile schimbări din activitatea economică apărută la începutul mileniului trei, ca rezultat al transformărilor în viața social-politică a unor state din Europa Centrală și de Est, dar și de progresul științei și tehnicii, de creșterea bogăției dar și a sărăciei, de amplificare a proceselor de cunoaștere și transformare a societății.

MACROECONOMIA, în calitate de manual universitar, este o lucrare menită să contribuie la mai buna instruire a studentului economist, în acord cu exigențele profesiei pe care dorește să o exercite și cu exigențele etapei actuale, când procesele macroeconomice capătă o tot mai mare importanță în viața unei societăți.

Cuprinzând teme cu caracter macroeconomic, pe tot cuprinsul manualului sunt fundamentați și se utilizează indicatori macroeconomici relevanți pentru evaluarea activităților economice, pentru realizarea de corelații, în dinamică între laturile vieții economice.

Totodată, manualul cuprinde și dezbate teme referitoare la sistemul de piețe, la asigurarea echilibrului dintre cererea și oferta

agregată, creșterea economică și dezvoltarea durabilă, echilibrul și dezechilibrul macroeconomic, integrare europeană etc.

Pornind de la obiectivele stabilite prin politica economică, de integrare a țării noastre în Uniunea Europeană în anul 2007, este afectat un capitol distinct problemelor dezvoltării și modernizării economiei naționale, armonizării politicilor economice din România cu cele din Uniunea Europeană.

Dezvoltarea economică tinzând către echilibru, trece prin situații de dezechilibru economic și, în acest context, sunt tratate unele probleme cu care se confruntă, într-un fel sau altul toate țările: crize economice, recesiuni, șomaj și inflație, cu efecte contradictorii asupra tuturor economiilor.

Acest manual îl oferim studenților economiști, dar nu numai, tuturor specialiștilor care doresc să cunoască mecanismele funcționării economiei în ansamblul său, să devină analiști și manageri competenți la nivel macroeconomic.

În elaborarea manualului am valorificat lucrările unor economiști contemporani din țară și străinătate, tradițiile gândirii economice românești, lucrările apărute în țara noastră, precum și lucrările și experiența membrilor Catedrei de Teorie Economică din Universitatea Craiova.

Prof.univ.dr. GHEORGHE PÎRVU

CAPITOLUL I

FUNDAMENTELE TEORETICE ALE MACROECONOMIEI

1.1. Macroeconomia, parte a teoriei economice

1.2. Statul și macroeconomia.

Probleme și politici macroeconomice

1.3. Cererea agregată și oferta agregată

1.4. Rezultatele macroeconomice

1.1. Macroeconomia, parte a teoriei economice

Știința economică este o reflectare a economiei reale care există și funcționează atât la nivelul agenților economici individuali cât și la nivelul agenților agregați (la nivelul economiei naționale). Economia națională reprezintă o formă specifică a diviziunii muncii în interiorul unei națiuni, al unei țări. Analiza fenomenelor și proceselor care au loc în cadrul unei economii naționale constituie obiectul de studiu al macroeconomiei.

Macroeconomia poate fi interpretată ca o realitate a economiei naționale a fiecărei țări și, în același timp, ca o parte a științei economice care studiază această realitate¹.

Macroeconomia, privită ca realitate, surprinde ansamblul forțelor principale care acționează și interacționează în interiorul unei economii naționale, în virtutea cărora economia evoluează ciclic, cunoscând perioade de expansiune și înflorire a afacerilor, dar și ani de recesiune.

Ca parte a științei economice, macroeconomia studiază întreaga economie, din punct de vedere național, fiind chemată să explice cum poate fi mărit venitul național și cum poate fi el repartizat cât mai bine, astfel încât prin creșterea producției naționale să poată fi sporită bunăstarea individuală și generală.

¹ Dumitru Ciucur, Ilie Gavrilă, Constantin Popescu, ***Economie***, ediția a II-a, Editura Economică, București, 2001, p. 415-416.

Pe când microeconomia se ocupă de comportamentul firmelor individuale, al ramurilor industriale și al consumatorilor (gospodăriilor), *macroeconomia*, se ocupă de agregatele globale ale economiei luate ca un tot unitar.

Macroeconomia studiază modul în care se comportă economia în ansamblu, fără a se opri asupra nenumăratelor sale detalii interesante. Macroeconomia se ocupă în general de comportamentul agregatelor economice, agregate care rezultă din activitățile desfășurate pe diferitele piețe și din comportamentul anumitor grupuri de decidenți, cum ar fi: consumatorii, guvernele și firmele.

Termenul de macroeconomie a fost propus de Ragnar Frisch în 1933, însă întemeietorul noului domeniu de studiu al științei economice este economistul englez John Maynard Keynes. Acesta, în analiza macroeconomică face abstracție de bazele microeconomice ale economiei, considerând că economia în ansamblul său (macroeconomia) are proprietăți independente de cele ale elementelor componente. Mai târziu, noii reprezentanți ai economiei politice clasice vor reuși să explice o serie de probleme macroeconomice pornind de la bazele microeconomice ale acestora, considerând că microagenții economici reprezintă baza fiecărei economii.

Avem nevoie de o disciplină distinctă numită macroeconomie deoarece există forțe care afectează economia în ansamblu care nu pot fi înțelese complet prin simpla analiză a piețelor individuale și a produselor individuale.

În actualul context economic cele mai importante probleme care se pretează cel mai bine analizei macroeconomice sunt²:

- asigurarea echilibrului, în progres, între cererea globală (agregată) și oferta globală (agregată);
- ocuparea deplină a resurselor de muncă;
- asigurarea economiei naționale cu monedă, în cantitatea și structurile cerute de mersul normal al fluxurilor economice reale, ca și de alte motivații;

² x x x *Economie politică*, Editura Economica, București, 1995, p. 309-310.

- realizarea funcțiilor multiple bugetare și fiscale de către stat;
- asigurarea pe termen mediu a unei balanțe comerciale și a unei balanțe de plăți externe echilibrate;
- integrarea problemelor macroeconomice în strategii globale de creștere și dezvoltare, asigurându-se astfel coerența deciziilor macroeconomice.

Prin studierea macroeconomiei și descoperirea legilor care guvernează funcționarea normală a sistemului economic, știința economică oferă o bază teoretică de analiză și interpretare a unor probleme cum sunt: dacă un individ nu beneficiază de prosperitate, ce importanță are că societatea, în ansamblu, este dezvoltată și prosperă; ce satisfacție are un om sărac, dacă știe că alții sunt bogați; dacă cineva este șomer, nivelul mare al șomajului nu-i dă nici o satisfacție și atunci, la ce este bună securitatea generală dacă el nu este în siguranță etc.³

Studiul macroeconomiei va trebui să ofere răspunsuri la o serie de probleme de maximă importanță pentru teoria și practica economică:

- a. care sunt căile de sporire a veniturii naționale dintr-o țară și cum se poate realiza o distribuție justă a acestuia;
- b. de ce economia are o evoluție ciclică și care sunt cauzele evoluției ciclice;
- c. cum se poate realiza ocuparea deplină a forței de muncă și diminuarea șomajului;
- d. care sunt modalitățile de controlare și stăpânire a inflației;
- e. care sunt modalitățile de diminuare a efectelor intervenției statului în viața economică în direcția administrării cererii;
- f. ce politici trebuie să adopte guvernele pentru a îndeplini scopurile urmărite la nivelul macroeconomiei.

³ Dumitru Ciucur, Ilie Gavrilă, Constantin Popescu, *Economie*, Ediția a II-a, Editura Economică, București, 2001, p. 374-375.

1.2. Statul și macroeconomia. Probleme și politici macroeconomice

Mai bine de două secole și jumătate, teoria economică în general, gândirea economică în special, a fost dominată de controversa privitoare la rolul economic al statului, problemă în jurul căreia au avut loc numeroase dispute între economiști. În decursul timpului s-au conturat două concepții opuse: liberalismul economic și totalitarismul economic.

Liberalismul economic se caracterizează prin ideea neamestecului statului în viața economică. Reprezentanții acestei concepții susțineau că economia poate fi optimă numai pe baza acțiunii nestingherite a agenților producției sociale, schimbul între producători urmând a se desfășura prin intermediul mecanismului cerere-ofertă. În concepția lui Adam Smith găsim exprimată ideea eliminării controlului efectuat de stat pe piețele private, existând o "mână invizibilă" care îi determină pe producători să promoveze interesele societății. Drept urmare, cea mai bună politică este, în general, cea a "laissez-faire"-ului.

Concepția opusă, cea a ***totalitarismului economic*** socotește individul subordonat statului, drepturile sale derivând din voința acestuia.

În concepția ***neoclastică***, statul este considerat deasupra intereselor economice, cu un rol neînsemnat în economie. În prima treime a secolului XX sistemul economic era considerat de neoclasici ca ***autoreglator***, considerându-se că producătorul, prin oferta sa creează propria cerere.

Între cele două extreme diametral opuse se încadrează ***dirijismul keynesist și sinteza neoclastică***.

J.M. Keynes a recunoscut un fapt deosebit de important pentru epoca sa: incapacitatea pieței de a se autoregla prin mecanismele pieței cu liberă concurență, sugerând completarea mecanismelor pieței cu intervenția statului în scopul corectării dezechilibrelor ciclice și evitării amplificării lor. Dereglarea mecanismelor economice a condus la elaborarea ***teoriei dirijismului***, în cadrul căreia se remarcă keynesismul. Ideea centrală a a acestei

teorii este aceea a posibilității preîntâmpinării unor efecte negative (inflație, șomaj, crize economice) prin intervenția activă a statului în viața economică. Pe această bază s-a constituit orientarea economică denumită **intervenționism statal**. De altfel, intervenționismul statal preconizat de Keynes a devenit, treptat, trăsătura caracteristică a politicilor economice promovate de toate țările dezvoltate.

În perioada postbelică, noile orientări în viața economică trebuiau să ofere soluții unor probleme precum: creșterea economică, degradarea mediului înconjurător, controlul prețurilor, al salariilor, datoria publică, deficitul balanțelor comerciale și de plăți etc. Soluționarea unor asemenea probleme a evidențiat din nou controversele între economiștii de inspirație neoclasică și neokeynesistă. Literatura economică de dată recentă relevă dispariția vechilor poziții tranșante cu privire la necesitatea și oportunitatea intervenției statului în viața economică, acceptându-se utilitatea unei **teorii a reglării vieții economice**. Aceasta nu înseamnă, însă, dispariția punctelor de vedere diferite cu privire la rolul celor două mecanisme de reglare economică.

În prezent, curentele de inspirație liberală atribuie dezechilibrele manifestate în economiile țărilor dezvoltate tocmai intervenției statelor în domeniul veniturilor, prețurilor, creditului, economisirii etc. Edificatoare în acest sens este concepția lui **Milton Friedman care susține că orice formă de intervenție în economie dereglează circulația monetară**, iar stabilitatea monetară ar reprezenta premisa esențială a stabilității economice. Ca urmare intervenția statului în viața economică ar trebui să se diminueze.

Opusă acestei concepții **este teoria intervenției statului în viața economică formulată de James Tobin**. Acesta se pronunță pentru un rol activ al statului în viața economică în principal prin intermediul băncii centrale de stat și, în cazuri justificate, prin intermediul politicii fiscale.

În concepția lui **Paul Samuelson** intervenția statului în viața economică a trebuit să fie tot mai limitată și indirectă având ca obiectiv principal echilibrarea ofertei cu cererea totală în scopul asigurării unei creșteri economice echilibrate.

În sfârșit, în prezent, **în optica neokeynesiștilor, existența unor dezechilibre economice reclamă, în continuare, un rol activ al statului în reglarea vieții economice** devenită tot mai complexă.

Creșterea rolului statului în viața economică la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI este un proces normal, având cauze multiple care se află în relație directă cu progresul factorilor de producție, cu evoluțiile înregistrate în domeniul științei și tehnologiei, cu complexitatea crescândă a economiei, precum și cu sporirea rolului factorului conștient în desfășurarea vieții economico-sociale. Statul s-a implicat în economie, din considerente multiple: tehnice, științifice, sociale, naționale⁴.

1. O primă cauză a intervenției statului în economie rezidă din **insuficiența inițiativei private într-o serie de domenii de interes general**. Sunt sectoare din economie cu rentabilitate scăzută, nivel tehnologic inferior, cheltuieli mari cu cercetarea care diminuează interesul întreprinzătorilor particulari pentru asemenea activități. În măsura în care asemenea activități, precum și bunurile create aici, prezintă interes național, statul se implică pentru susținerea lor prin: crearea de întreprinderi publice de producție, organizarea pe baza resurselor bugetare a unor prestații sociale cum sunt ocrotirea sănătății, instrucția publică, servicii de transport; supravegherea economică și susținerea bugetară a unor activități tradiționale: producția agricolă; producția de energie electrică.

2. O a doua cauză a intervenției statului în viața economică decurge din **complexitatea problemelor ce apar în perioadele dificile ale istoriei unei țări (războaie, crize economice)** sau atunci când există **riscul unor tensiuni sociale**, ce pot afecta mersul general al economiei.

3. A treia cauză a implicării crescânde a statului în viața economică o constituie **modificările în conjunctura economică internațională, care favorizează sau complică situația economică a unor țări**. Spre exemplu, atunci când puterea de schimb a monedei naționale este în scădere, statul, prin mijloace adecvate, poate susține

⁴ Lucrarea citată, p. 311-315. Vezi, Pîrvu Gheorghe (coordonator), **Economie**, manual universitar, Editura Universitaria, Craiova, 2002, p. 228.